

DOI: 10.15276/EJ.04.2021.6
DOI: 10.5281/zenodo.6506910
UDC: 35.083.94
JEL: H83

НАПРЯМИ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ В ДІЯЛЬНОСТІ ПОСАДОВИХ ОСІБ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

DIRECTIONS FOR PREVENTING CORRUPTION IN THE ACTIVITIES OF LOCAL GOVERNMENT OFFICIALS

Olena V. Zaika, PhD in Public Administration, Associate Professor
Zaporizhzhya National University, Zaporizhzhya, Ukraine
ORCID: 0000-0002-1931-5091
E-mail: helenzaika77@gmail.com

Maksym M. Sokur
Zaporizhzhya National University, Zaporizhzhya, Ukraine
ORCID: 0000-0003-0877-8178
Email: maximus7930@ukr.net

Received 08.12.2021

Заїка О.В., Сокур М.М. Напрями запобігання корупції в діяльності посадових осіб органів місцевого самоврядування. Науково-методична стаття.

У статті проаналізовано організаційно-правове забезпечення реалізації антикорупційної політики в Україні (наявність законодавчої бази, системи антикорупційних органів), надано оцінку ефективності антикорупційних заходів на основі динаміки показників Індексу сприйняття корупції (CPI), розглянуто рекомендації громадської організації Transparency International Ukraine щодо покращення показників України в CPI, виокремлено найбільш перспективні антикорупційні заходи за оцінками вітчизняних науковців, проаналізовано найбільш часто згадувані в науковій літературі антикорупційні заходи на предмет наявних переваг і недоліків та обґрунтовано найбільш доцільні напрями запобігання корупції в діяльності посадових осіб органів місцевого самоврядування з огляду на сучасні реалії.

Ключові слова: запобігання корупції, органи місцевого самоврядування, індекс сприйняття корупції, корупційний злочин, покарання, цифровізація, антикорупційна освіта

Zaika O.V., Sokur M.M. Directions for preventing corruption in the activities of local government officials. Scientific and methodical article.

The article analyzes the organizational and legal support for the implementation of anti-corruption policy in Ukraine (availability of legislation, system of anti-corruption bodies), evaluates the effectiveness of anti-corruption measures based on the dynamics of the Corruption Perceptions Index (CPI), considers the recommendations of Transparency International Ukraine CPI, highlighted the most promising anti-corruption the most frequently mentioned anti-corruption directions in the scientific literature are analyzed for the existing advantages and disadvantages and the most expedient directions of preventing corruption in the activities of local government officials are substantiated in view of modern realities.

Keywords: corruption prevention, local self-government bodies, corruption perception index, corruption crime, punishment, digitalization, anti-corruption education

Корупційні злочини в будь-якій сфері суспільного життя є суттєвою проблемою, що ініціює низку негативних наслідків, як-то: порушення прав людини, зростання майнового розшарування суспільства та соціальної напруженості, зростання у людей відчуття незахищеності, розширення масштабів тіньової економіки, зниження суспільної моралі. Корупційні діяння посадових осіб державних органів влади формують негативний імідж державної служби в країні, підривають довіру громадян до владних інституцій, нівелюють демократичні цінності, знижують легітимність державної влади на міжнародному рівні. Існує думка, що викоренити корупцію повністю неможливо, але це не значить, що можна не зважати на її існування та припиняти боротьбу з нею. Протягом останніх декількох років все більше уваги приділяється розробленню й впровадженню антикорупційних механізмів на рівні органів місцевого самоврядування, серед яких: надання доступу громадянам і представникам громадських організацій на засідання місцевих рад, безпосередні зустрічі з депутатами місцевих рад, розроблення й реалізація місцевих ініціатив, громадські слухання, вдосконалення процедур звітності мерів та депутатів, застосування електронних клопотань, запровадження етичного кодексу державного службовця та ін. Однак зазначені механізми залишаються недовіреними, оскільки практичне їх використання громадянами обмежує брак відповідних компетенцій у державних службовців або відверте небажання чиновників залучатися до реалізації антикорупційних практик.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Пошуки ефективних напрямів запобігання корупції в органах державної влади знаходяться у колі наукових інтересів багатьох іноземних і вітчизняних науковців. Серед українських дослідників можна

зазначити: В. Пасічника (аналіз засобів боротьби з корупцією і зміцнення національної безпеки) [1], Т. Брус і В. Ковальова (розгляд основних проблем та умов успішної реалізації антикорупційної політики в Україні) [2], Б. Прокопова (аналіз концептуальних засад національної антикорупційної політики України, визначення умов забезпечення ефективності національної політики запобігання та протидії корупції) [3], Т. Кустову (характеристика сучасного стану та основних проблем формування й реалізації антикорупційної політики в системі державної служби України та визначення шляхів її подальшого вдосконалення в контексті європейської інтеграції) [4], П. Гамана (дослідження сучасного стану антикорупційної політики України, окреслення перспективних напрямків протидії її поширенню та мінімізації проявів) [5] та ін.

Виділення невіршених раніше частин загальної проблеми

Не зменшуючи важливість наукових доробок зазначених авторів, слід зазначити, що пошук найбільш результативних напрямів запобігання корупції необхідно здійснювати перманентно з урахуванням динамічних змін, які відбуваються в соціальному, економічному, політичному житті, а також у сфері інноваційних технологій.

Метою статті є визначення найбільш доцільних напрямів запобігання корупції в діяльності посадових осіб органів місцевого самоврядування з огляду на сучасні реалії.

Вклад основного матеріалу дослідження

Наразі в Україні створено відповідну законодавчу базу, що регламентує дії з запобігання корупції в органах державної влади, яку складають: Конституція України, Кримінальний Кодекс України, Кодекс України про адміністративні правопорушення, Кодекс законів про працю України, Закони України «Про запобігання корупції», «Про державну службу», «Про службу в органах місцевого самоврядування», «Про Національне антикорупційне бюро України», «Про очищення влади», «Про доступ до публічної інформації», нормативно-правові акти Кабінету Міністрів України та Національного агентства з питань запобігання корупції, а також міжнародні правові акти. У Законі України «Про запобігання корупції» визначено сутність поняття «корупція», наведено перелік осіб, що підпадають під його дію, перелік методів і способів боротьби з корупцією в Україні, визначено Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК) центральним органом виконавчої влади, до повноважень якого віднесено реалізацію антикорупційної політики в країні [6]. Окрім НАЗК, певні функції антикорупційної політики також реалізують: Спеціалізована антикорупційна прокуратура, Національного антикорупційного бюро України (НАБУ), Вищий антикорупційний суд і Національна рада з питань антикорупційної політики.

При цьому діяльність відділів з боротьби з корупцією, які наразі започатковані майже в кожному державному органі України, зведена до просвітницької роботи, яку не контролює і не координує НАЗК, а ефективність антикорупційних заходів, що ініціюють вищі органи державної влади, зводиться нанівець у результаті їх блокування чи ігнорування. Підтвердженням цієї реалії є місце України у рейтингу сприйняття корупції (Corruption Perceptions Index, CPI) за останні п'ять років (рис. 1).

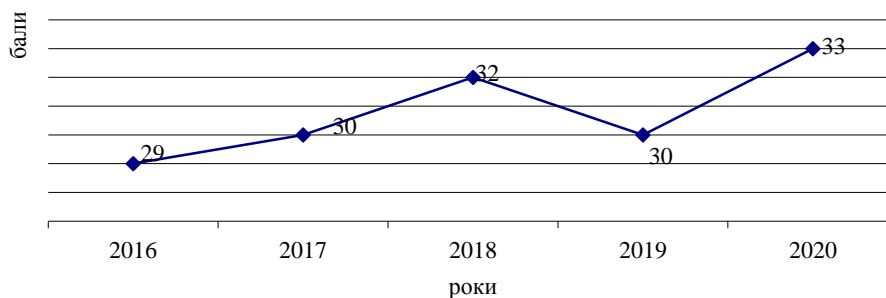

Рисунок. 1. Індекс сприйняття корупції в Україні за період 2016-2020 років

Джерело: складено авторами за матеріалами [7].

Отже, за період 2016-2020 років Індекс сприйняття корупції зріс лише на чотири бали. Коливання показника в межах трьох-чотирьох балів не є статистично значущим навіть протягом одного року, а оскільки такі зміни відбулися за п'ять років, можна вважати, що у боротьбі з корупцією в Україні не відбувається планомірних змін.

Індекс України у 2020 році зазнав зростання з декількох причин, а саме: завершення створення антикорупційної інфраструктури (запуск Вищого антикорупційного суду, перезапуск НАЗК); запровадження законодавчих норм щодо надання права НАБУ самостійно здійснювати негласні слідчі дії; впровадження поняття незаконного збагачення як різниці між активами та законними доходами; посилення захисту викривачів корупційних злочинів; зміни у сфері публічних закупівель (можливість виправляти помилки у пропозиціях упродовж 24 годин, повернення плати за скаргу, закупівля товарів у

стислі строки, право відхиляти пропозиції недобросовісних учасників, штрафи за порушення законодавства); запуск електронного реєстру звітності політичних партій.

З п'яти рекомендацій щодо покращення показників України в СРІ, які були надані на початку 2020 року Transparency International Ukraine, дві (підвищення ефективності систем запобігання політичній корупції і запровадження відкритого та підзвітного процесу приватизації державного майна) виконані частково, а три зовсім не виконані. До невиконаних рекомендацій належать: формування незалежної судової влади, забезпечення незалежності та неупередженості органів антикорупційної сфери, позбавлення Служби безпеки України повноважень у сфері протидії економічним корупційним злочинам.

У якості рекомендацій Transparency International Ukraine на 2021 рік щодо підвищення ефективності антикорупційної політики в Україні було зазначено:

- запровадження прозорого управління публічними активами та гарантування подальшого розвитку сфери закупівель (скасування норми закону, що забороняє проводити аукціони на період дії карантинних обмежень; розроблення доступного та зручного для пошуку реєстру об'єктів державної власності; усунення законопроектів, що суперечать закону України «Про публічні закупівлі»; забезпечення ефективного контролю закупівель);
- забезпечення незалежності та спроможності антикорупційної інфраструктури (проведення прозорих і неупереджених конкурсів на посади керівників антикорупційних інституцій; забезпечення незалежності антикорупційної інфраструктури від адміністративного та політичного тиску; запровадження кримінальної відповідальності за неправдиву інформацію в деклараціях та умисне неподання декларації у вигляді позбавлення волі);
- формування професійної та незалежної судової влади (обрання добросовісного складу Вищої Ради правосуддя; ліквідація Окружного адміністративного суду м. Києва; удосконалення системи відбору суддів) [7].

Transparency International Ukraine – це громадська організація, що має офіційну акредитацію як представник глобального руху зменшення рівня корупції в країнах світу. Організація здійснює аналітичну і практичну діяльність з метою забезпечення прозорості процесів урядування, залучення громадськості до боротьби з корупцією, запровадження ефективної системи покарання за вчинення корупційних злочинів [8]. Таким чином, наведені вище рекомендації можна вважати рекомендаціями практиків.

Певний дослідницький інтерес становлять рекомендації вітчизняних авторів, які здійснюють наукові пошуки у галузі публічного адміністрування, державної служби, юридичних наук. Так, доктор наук з державного управління В. Пасічник для подолання корупції (публікація 2014 року) пропонує [1]:

- поглибити демократизацію державного управління (розширити сфери прямої демократії та децентралізації влади на основі принципу субсидіарності, вдосконалити виборчу систему, посилити контроль за діяльністю депутатів);
- посилити покарання за корупційні дії;
- здійснювати популяризацію та підвищення престижності державної служби (підвищити заробітну плату, ввести соціальні пільги для державних службовців);
- створити відповідні антикорупційні інституції (Національне бюро розслідувань, прокурорський нагляд, незалежні суди);
- забезпечити свободу слова, свободу та незалежність ЗМІ;
- забезпечити зростання духовності (здійснення Церквою активної роз'яснювальної роботи серед віруючих).

Деякі з зазначених положень наразі реалізовані (певні результати децентралізації, створення антикорупційної інфраструктури), деякі залишилися у декларативній формі, а деякі від самого початку потребували уточнення і конкретизації, а саме: яким чином посилити покарання, наскільки результативною може бути діяльність Церкви і чи можна вважати роз'яснювальну роботу засобом підвищення духовності?

Науковці Т. Брус і В. Ковальов (публікація 2016 року) переконані, що для запровадження антикорупційних змін необхідно забезпечити незалежність функціонування антикорупційних органів від правлячої еліти, роботу систем електронного декларування та державних закупівель, провести реформу судової системи, запровадити процедуру поліграфічного дослідження при проходженні конкурсу на ключові посади державної служби, створювати і поширювати інформаційні продукти та освітні програми, що висвітлюють негативні наслідки корупції, залучати неурядові організації до моніторингу діяльності органів державного управління, запровадити покарання для посадовців, що вчинили корупційний злочин [2].

На думку доктора наук з державного управління П. Гамана (публікація 2018 року) рівень корупції можна знизити шляхом реалізації таких завдань: формування довіри з боку суспільства до дій влади; закріплення на законодавчому рівні умов, що перешкоджають підкупу посадових осіб; запровадження відповідальності за корупційні дії; відшкодування збитків, заподіяних корупційними правопорушеннями; моніторинг корупційних ризиків та ефективності антикорупційної політики; формування

антикорупційної суспільної свідомості; забезпечення доступу громадян і організацій до інформації про факти корупції; використання новітніх технологій для цілей державної антикорупційної політики [5, с.6].

Дослідниця Т. Кустова (публікація 2019 року) вважає, що «найбільш ефективним засобом подолання корупції є прагнення зробити її ризикованою та не вигідною» [4, с.141]. Тобто антикорупційні заходи будуть результативними за умови, якщо державному службовцю стане не вигідно брати хабарі й зловживати службовим положенням, а ризик покарання буде максимальним. Також, на думку авторки, основою антикорупційної політики повинно бути зростання суспільної значущості державної служби (престижність, матеріальне забезпечення), а заходами вдосконалення формування й реалізації антикорупційної політики можуть бути: розроблення концепції державної антикорупційної політики; ратифікація закону «Про лобіювання» та Кодексу етичної поведінки державного службовця; забезпечення дотримання принципу рівності всіх перед законом; введення кримінальної відповідальності за корупційну діяльність як для фізичних, так і для юридичних осіб; запровадження перевірки державних службовців на поліграфі; скасування імунітету для посадових осіб будь-якого рівня; створення інституту сповіщення про випадки корупції та захисту викривачів; чітке розмежування функцій державних органів, які здійснюють антикорупційну діяльність; залучення громадських організацій до протидії корупції; забезпечення звітування політичних партій про фінансування передвиборчої кампанії; безперешкодне висвітлення проблем корупції в засобах масової інформації [4, с.142].

Старший викладач кафедри кримінального права та процесу юридичного факультету Тернопільського національного економічного університету Б. Прокопів (публікація 2019 року) серед перспективних заходів запобігання корупції зазначає: вдосконалення правового регулювання протидії корупції; формування в суспільстві несприйняття корупції в усіх сферах суспільного життя; посилення інституційної спроможності антикорупційних державних органів; запровадження правової антикорупційної освіти [3, с.155].

На думку юриста Юридичної консалтингової компанії «ДЕ-ЮРЕ» А. Гевчук (публікація 2021 року) актуальними на даний час методами боротьби з корупцією, що потребують удосконалення та більш повного застосування, є: усунення неоднозначності законодавчих норм; запровадження більш жорстких вимог до звітності урядовців; надання повноважень щодо контролю над корупцією єдиному державному органу з метою уникнення розсіяності підслідності правопорушень; участь у антикорупційних заходах міжнародних організацій (ООН, Рада Європи, Інтерпол, МВФ); виховання у молодого покоління несприйняття корупції [9].

Таким чином, протягом останніх семи років серед найбільш перспективних заходів запобігання корупції вітчизняні науковці зазначали: посилення покарання за корупційні дії, підвищення рівня доходів державних службовців, підвищення ефективності діяльності антикорупційних інституцій, вдосконалення правового регулювання антикорупційної діяльності, запровадження антикорупційної освіти. При цьому автори не проводили аналіз переваг і недоліків кожного з зазначених заходів, не здійснювали їх ранжування за показниками результативності та не недостатньою мірою конкретизували деякі положення (наприклад розміри підвищення заробітної плати, види покарань, форми освіти тощо).

Якщо проаналізувати найбільш часто згадувані в науковій літературі антикорупційні заходи на предмет наявних переваг і недоліків, слід зазначити, що бездоганних серед них не існує (табл. 1). Однак це не унеможливує пошук найбільш оптимальних, з огляду на сьогоденні реалії, напрямів запобігання корупції в діяльності посадових осіб органів місцевого самоврядування.

Отже, найбільш доцільними (у порядку убутання результативності), на наш погляд, заходами запобігання корупції в органах місцевого самоврядування наразі є: цифровізація державних послуг, усунення прогалів антикорупційного законодавства з метою забезпечення невідворотності покарання за скоєння злочину та виховання у молоді несприйняття корупції як соціального явища.

Попри певні перепони та недоліки запровадження цифровізації державних послуг, цей напрям боротьби з корупцією є наразі найбільш ефективним, оскільки забезпечує створення умов, за яких вчинити корупційні дії стає неможливим.

На даний час маємо певні результати роботи за цим напрямом: функціонування порталу та мобільного застосунку «Дія» (отримання паспортів, субсидій, пільг, соціальних послуг, COVID-сертифікатів, електронних будівельних послуг тощо); розроблення проекту закону, який встановлює поняття е-послуг та закріплює особливості їх надання; отримання суб'єктами декларування електронних послуг на веб-порталі Пенсійного фонду України (за наявності електронного ключа); владні інструменти моніторингу VI Prozorro, Dozorro, proBI, онлайн-платформа «Transparent cities/Прозорі міста» та інше.

Однією з головних умов успішної реалізації заходів зазначеного напрямку є забезпечення інклюзивності цифрової трансформації, тобто подолання так званих «цифрових бар'єрів», які окреслені у «Національній стратегії зі створення безбар'єрного простору в Україні» [10], а саме: фізичних, інформаційних, цифрових, соціальних, освітніх та економічних бар'єрів. З цією метою за підтримки ПРООН в Україні ініційовано проект «Електронні, інклюзивні, доступні: підтримка цифровізації державних послуг в Україні» [11], реалізація якого передбачає подолання цифрового розриву між поколіннями та між громадянами, що належать до різних соціальних верств.

Однак, попри наявні напрацювання та далекоглядні цілі, необхідно враховувати, що реалізація процесів цифрової трансформації має певні внутрішні ризики, як-то: необхідність вирішення питань

працевлаштування вивільнених працівників, необхідність навчання та підвищення кваліфікації державних службовців, необхідність застосування ефективних підходів до зменшення опору кадрового складу органів місцевого самоврядування організаційним змінам, своєчасне та повномасштабне ресурсне забезпечення інноваційних змін.

Таблиця 1. Переваги та недоліки деяких антикорупційних заходів

Антикорупційний захід	Організаційні умови / обмеження реалізації	Переваги	Недоліки
Проведення серед посадових осіб роз'яснювальної роботи	Утворення та забезпечення функціонування уповноважених підрозділів та/або посадових осіб	Забезпечення належного рівня розуміння працівниками положень антикорупційного законодавства	Низька результативність щодо запобігання корупційним правопорушенням
Подання посадовими особами електронних декларацій про отримані доходи	Реєстрація на сайті НАЗК персонального електронного кабінету, наявність посиленого сертифікату відкритого ключа електронного цифрового підпису	Можливість відстеження незаконних доходів, отриманих посадовцями	Випадки умисного недекларування або подання недостовірної інформації
Усунення особи від виконання завдання в умовах реального чи потенційного конфлікту інтересів	Відсутність альтернативних заходів врегулювання	Підвищення об'єктивності та неупередженості прийняття рішень	Неповідомлення про потенційний або реальний конфлікт інтересів
Створення спеціалізованих державних органів протидії корупції (НАЗК, НАБУ та ін.)	Потреба у додаткових державних витратах, розмежуванні прав, обов'язків та сфер впливу між державними органами	Попередження, виявлення та розкриття корупційних злочинів, вчинених посадовими особами, реалізація антикорупційної політики	Намагання високопосадовців, на яких поширюється сфера повноважень органів, зберегти свій вплив
Притягнення до відповідальності винних осіб, посилення покарання	Необхідність належної нормативної регламентації та практики застосування	Суттєве зниження чисельності корупційних правопорушень	Невідповідність чинної практики призначення покарань кримінально-правовій політиці держави
Суттєве підвищення заробітної плати державних службовців	Потреба у додаткових державних витратах	Незацікавленість посадовців у корупційних діях, не бажання втрачати законне джерело доходу	Не ефективність заходу при можливості отримання понадвисоких незаконних доходів
Виховання у молодого покоління несприйняття корупції	Наявність відповідних освітніх програм і дисциплін, а також ресурсного забезпечення їх викладання	Формування стійкого переконання у можливості законного вирішення будь-якого питання	Віддалений у часовому просторі результат реалізації заходу
Цифровізація державних послуг	Наявність відповідної технічної та технологічної бази, а також можливостей і навичок споживачів	Усунення впливу людського чинника на процес надання державних послуг	Наявність фізичних, інформаційних, цифрових, соціальних, освітніх та економічних бар'єрів під час отримання послуг

Джерело: власна розробка авторів

За результатами Національного антикорупційного опитування, проведеного у 2018 році Київським міжнародним інститутом соціології 58% українців вважають, що ефективність заходів з запобігання корупції може забезпечити невідворотність покарання, а 80% опитаних вважають, що наразі покарання за корупційні злочини в Україні є неадекватним [12]. Фахівці у галузі юридичних наук зазначають, що українське кримінальне законодавство характеризується відсутністю системного підходу до розуміння і встановлення відповідальності за скоєння корупційних злочинів. Також серед недоліків правового забезпечення антикорупційної діяльності зазначено наявність колізій між законодавчими актами, що визначають повноваження та співпрацю антикорупційних органів та недостатню гармонізацію національного законодавства з міжнародною практикою [13].

Успішна реалізація двох вищезазначених напрямів удосконалення антикорупційної політики створить умови для формування у молодого покоління негативного ставлення до корупції, оскільки отримання адміністративних послуг не буде створювати корупційні ризики, а адекватне покарання закріпить

сприйняття корупційних дій як антизаконних. При цьому цілком погоджуємося з доцільністю запровадження антикорупційної освіти на рівні базової середньої, професійно-технічної та вищої освіти, а також систематичного проведення інформаційно-просвітницьких та навчально-методичних заходів з формування антикорупційних цінностей та поведінкових норм.

Висновки

Таким чином, найбільш доцільними напрямками запобігання корупції в діяльності посадових осіб органів місцевого самоврядування, з огляду на сучасні реалії, визначено:

- повну цифровізацію державних послуг з обов'язковим забезпечення інклюзивності цифрової трансформації, тобто подолання фізичних, інформаційних, цифрових, соціальних, освітніх та економічних бар'єрів або подолання цифрового розриву між поколіннями та між громадянами, що належать до різних соціальних верств. При цьому необхідно враховувати такі внутрішньо організаційні ризики реалізації процесів цифрової трансформації, як: необхідність вирішення питань працевлаштування вивільнених працівників, необхідність навчання та підвищення кваліфікації державних службовців, необхідність застосування ефективних підходів до зменшення опору кадрового складу органів місцевого самоврядування організаційним змінам, своєчасне та повномасштабне ресурсне забезпечення інноваційних змін;
- усунення прогалин антикорупційного законодавства щодо визначення повноважень та напрямів співпраці антикорупційних органів, забезпечення системного підходу до розуміння і встановлення відповідальності за скоєння корупційних діянь, забезпечення невідворотності покарання за скоєння злочину, гармонізація національного законодавства з міжнародною практикою;
- виховання у молоді не сприйняття корупції як соціального явища шляхом введення відповідних навчальних дисциплін на рівні базової середньої, професійно-технічної та вищої освіти та проведення інформаційно-просвітницьких і навчально-методичних заходів з формування антикорупційних цінностей.

Другий і третій напрями знаходяться поза межами компетенцій фахівців з публічного адміністрування, оскільки належать до царини юридичних і педагогічних наук відповідно, тому перспективою подальших розвідок у даному напрямку може бути більш докладне вивчення внутрішньо організаційних ризиків, що виникають в органах місцевого самоврядування під час реалізації процесів цифрової трансформації, та заходів з їх мінімізації.

Abstract

Over the past few years, more and more attention has been paid to the development and implementation of anti-corruption mechanisms at the level of local governments. However, they remain ineffective because their use by citizens limits the lack of relevant competencies of civil servants or the outright reluctance of officials to engage in anti-corruption practices.

The purpose of the article is to determine the most appropriate ways to prevent corruption in the activities of local government officials in view of current realities.

At present, Ukraine has created an appropriate legal framework to regulate actions to prevent corruption in public authorities and a system of anti-corruption bodies. At the same time, the activities of anti-corruption departments, which are currently launched in almost every state body in Ukraine, are reduced to educational work, which is not controlled and coordinated by the National Agency for Prevention of Corruption, nullified as a result of their blocking or ignoring. Proof of this reality is Ukraine's place in the Corruption Perceptions Index (SRI) for the past five years.

Analysis of scientific publications of Ukrainian researchers for the period 2014-2021 allowed us to summarize that among the most promising measures to prevent corruption, scientists note: strengthening penalties for corruption, increasing the income of civil servants, improving the efficiency of anti-corruption institutions, improving legal regulation of anti-corruption, anti-corruption education. At the same time, the authors did not analyze the advantages and disadvantages of each of these measures, did not rank them by performance indicators and did not sufficiently specify some provisions (eg salary increases, types of penalties, forms of education, etc.).

As a result of the analysis of advantages and disadvantages of the anti-corruption measures most often mentioned in the scientific literature, it is expedient (in descending order of effectiveness) to determine:

- full digitalization of public services with mandatory inclusion of digital transformation, i.e. overcoming physical, informational, digital, social, educational and economic barriers or bridging the digital divide between generations and between citizens belonging to different social strata. At the same time, it is necessary to take into account such internal organizational risks of digital transformation processes as: the need to address the employment of fired employees, the need for training and retraining of civil servants, the need for effective approaches to reducing resistance to organizational change, timely and full-scale resource provision. innovative changes;
- elimination of gaps in anti-corruption legislation to define the powers and areas of cooperation of anti-corruption bodies, ensuring a systematic approach to understanding and establishing responsibility for

- committing acts of corruption, ensuring the inevitability of punishment for crimes, harmonization of national legislation with international practice;
- educating young people not to perceive corruption as a social phenomenon by introducing appropriate disciplines at the level of basic secondary, vocational and higher education and conducting informational, educational and teaching activities on the formation of anti-corruption values.

Список літератури:

1. Пасічник В.М. Демократизація державного управління у контексті забезпечення національної безпеки та боротьби з корупцією / В. М. Пасічник // Демократичне врядування. – 2014. – Вип. 13. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeVr_2014_13_5.
2. Брус Т.М. Проблеми реалізації антикорупційної політики в Україні / Т. М. Брус, В. Г. Ковальов // Державне управління: удосконалення та розвиток. – 2016. – № 3. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=954>.
3. Прокопів Б. Стан та шляхи вдосконалення реалізації антикорупційної політики України / Б. Прокопів // Актуальні проблеми правознавства. – 2019. – Випуск 1 (17). – С. 152-156. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://appj.wunu.edu.ua/index.php/appj/article/view/633>.
4. Кустова Т. Формування й реалізація антикорупційної політики в системі державної служби України: сучасний стан та шляхи вдосконалення / Т. Кустова // Державне управління та місцеве самоврядування. – 2019. – Вип. 3(42). – С. 137-143. [Електронний ресурс] – Режим доступу: [http://www.dridu.dp.ua/zbirnik_dums/2019/2019_03\(42\)/18.pdf](http://www.dridu.dp.ua/zbirnik_dums/2019/2019_03(42)/18.pdf).
5. Гаман П. І. Антикорупційна державна політика: проблеми та перспективи розвитку / П. І. Гаман // Державне управління: удосконалення та розвиток. – 2018. – № 10. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/10_2018/3.pdf.
6. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>.
7. Індекс сприйняття корупції-2020 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://cpi.ti-ukraine.org/#/>.
8. Стратегічні пріоритети на 2019-2021. Transparency International Ukraine [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://ti-ukraine.org/about/#mission>.
9. Гевчук А. Наявні методи боротьби з корупцією. Національне агентство з питань запобігання корупції / А. Гевчук // ЮРИСТ & ЗАКОН. – 2021. – 08. – № 33-34. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://uz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/EA015034.
10. Про схвалення Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України; Стратегія від 14.04.2021 № 366-р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/366-2021-%D1%80#Text>.
11. Цифрові, інклюзивні, доступні: підтримка цифровізації державних послуг в Україні (Підтримка DIA*) [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/projects/digital--inclusive--accessible--support-to-digitalisation-of-sta.html>
12. Мазурок А. Корупціонерів карають здебільшого штрафами – дослідження / А. Мазурок [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://ti-ukraine.org/news/koruptsioneriv-karayut-zdebilshogo-shtrafamy-doslidzhennya/>.
13. Дорохіна Ю. А. Корупція та корупційні злочини в Україні / Ю. А. Дорохіна, І. О. Мороз // Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: юридичні науки. – 2019. – Том 30 (69). – № 3. – С. 95-100. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.juris.vernadskyjournals.in.ua/journals/2019/3_2019/19.pdf. DOI <https://doi.org/10.32838/1606-3716/2019.3/17>.

References:

1. Pasichnyk, V.M. (2014). Demokratyzacija derzhavnogho upravlinnja u konteksti zabezpechennja nacionaljnoji bezpeky ta borotjby z korupcijeju. [Democratization of public administration in the context of ensuring national security and fighting corruption]. Demokratychne vraduvannja, 13. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeVr_2014_13_5 [in Ukrainian].
2. Brus, T.M., Kovaljov, V.Gh. (2016). Problemy realizaciji antykorupcijnnoi polityky v Ukrajinі. [Problems of anti-corruption policy implementation in Ukraine]. Derzhavne upravlinnja: udoskonalennja ta rozvytok, 3. Retrieved from <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=954> [in Ukrainian].
3. Prokopiv, B. (2019). Stan ta shljakhy vdoskonalennja realizaciji antykorupcijnnoi polityky Ukrajinu. [Status and ways to improve the implementation of Ukraine's anti-corruption policy]. Aktualjni problemy pravoznavstva, 1 (17), 152-156. Retrieved from <http://appj.wunu.edu.ua/index.php/appj/article/view/633> [in Ukrainian].
4. Kustova, T. (2019). Formuvannja j realizacija antykorupcijnnoi polityky v systemi derzhavnoi sluzhby Ukrajinu: suchasnyj stan ta shljakhy vdoskonalennja. [Formation and implementation of anti-corruption

- policy in the civil service of Ukraine: current status and ways to improve]. *Derzhavne upravlinnja ta misceve samovrjaduvannja*, 3(42), 137-143. Retrieved from [http://www.dridu.dp.ua/zbirnik_dums/2019/2019_03\(42\)/18.pdf](http://www.dridu.dp.ua/zbirnik_dums/2019/2019_03(42)/18.pdf). [in Ukrainian].
5. Ghaman, P.I. (2018). Antykorupcijna derzhavna polityka: problemy ta perspektyvy rozvytku. [Anti-corruption state policy: problems and prospects of development]. *Derzhavne upravlinnja: udoskonalennja ta rozvytok*, 10. Retrieved from http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/10_2018/3.pdf [in Ukrainian].
 6. Pro zapobighannja korupciji: Zakon Ukrainy vid 14.10.2014 № 1700-VII. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text> [in Ukrainian].
 7. Indeks spryjnattja korupciji-2020. Retrieved from <http://cpi.ti-ukraine.org/#/> [in Ukrainian].
 8. Strategichni priority na 2019-2021. Transparency International Ukraine. Retrieved from <https://ti-ukraine.org/about/#mission> [in Ukrainian].
 9. Ghevchuk, A. (2021). Najavni metody borotjby z korupcijeju. Nacionaljne aghentstvo z pytanj zapobighannja korupciji. [Available methods of combating corruption. National Agency for the Prevention of Corruption]. *JuRYST & ZAKON*, 33-34. Retrieved from https://uz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/EA015034 [in Ukrainian].
 10. Pro skhvalennja Nacionaljnoji strateghiji iz stvorennja bezbar'jernogho prostoru v Ukraini na period do 2030 roku: Rozporjadzhennja Kabinetu Ministriv Ukrainy; Strateghija vid 14.04.2021 № 366-r. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/366-2021-%D1%80#Text> [in Ukrainian].
 11. Cyfrovi, inkljuzyvni, dostupni: pidtrymka cyfrovizaciji derzhavnykh poslugh v Ukraini (Pidtrymka DIA*). Retrieved from <https://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/projects/digital--inclusive--accessible--support-to-digitalisation-of-sta.html> [in Ukrainian].
 12. Mazurok, A. (2019). Korupcioneriv karajutj zdebilshogho shtrafamy – doslidzhennja. [Corrupt officials are punished mostly by fines – research]. Retrieved from <https://ti-ukraine.org/news/korupcioneriv-karayut-zdebilshogo-shtrafamy-doslidzhennja/> [in Ukrainian].
 13. Dorokhina, Ju.A., Moroz, I.O. (2019). Korupcija ta korupcijni zlochyny v Ukraini. [Corruption and corruption crimes in Ukraine]. *Vcheni zapysky TNU imeni V.I. Vernadskykogho. Serija: jurydychni nauky*, 30 (69), 3, 95-100. Retrieved from: http://www.juris.vernadskyjournals.in.ua/journals/2019/3_2019/19.pdf. DOI <https://doi.org/10.32838/1606-3716/2019.3/17> [in Ukrainian].

Посилання на статтю:

Заїка О.В. Напрями запобігання корупції в діяльності посадових осіб органів місцевого самоврядування / О. В. Заїка, М. М. Сокур // *Економічний журнал Одеського політехнічного університету*. – 2021. – № 4 (18). – С. 46-53. – Режим доступу до журн.: <https://economics.net.ua/ejopu/2021/No4/46.pdf>. DOI: 10.15276/EJ.04.2021.6. DOI: 10.5281/zenodo.6506910.

Reference a Journal Article:

Zaika O.V., Sokur M.M. Directions for preventing corruption in the activities of local government officials / O. V. Zaika, M. M. Sokur // *Economic journal Odessa polytechnic university*. – 2021. – № 4 (18). – P. 46-53. – Retrieved from <https://economics.net.ua/ejopu/2021/No4/46.pdf>. DOI: 10.15276/EJ.04.2021.6. DOI: 10.5281/zenodo.6506910.

